

Liikunta

hattula.fi

Whole in One – Kaikkea yhdessä!

Hattulan liikumis- ohjelma 2024–2034

Sisällys

Lähtökohtia

Ohjelman tarkoitus ja laatimistapa	3
Yhteiskunnan ja liikuntakulttuurin muutosvirtoja.....	4
Ohjelmassa käytetty liikkumisen edistämistyön tarkastelukehikko	5

Nykytilanteen tarkastelua

Nykytilanteen tarkastelua lukujen valossa.....	7
Nostoja osallistamiskyselyiden tuloksista.....	8
Kokonaisanalyysi nykytilanteesta	9

Ohjelman päätavoitteet ja -toimenpiteet

Liikkumishojelman päätavoitteet.....	11
Olosuhteet / Päätoimenpiteet	12
Palvelut / Päätoimenpiteet	13
Tukitoiminnot / Päätoimenpiteet	14

Liitteet

Ohjausryhmän kokoonpano
Kuntien liikuntapalveluiden lainsäädännöllinen kehikko

Hattulan liikkumishojelma 2024–2034

Tekijät: Ohjelmatyön ohjausryhmä sekä North Sport Consulting Oy:n vastuukonsultit Jan Norra ja Ari Karimäki

Ulkoasu ja taitto: Pirjo Uusitalo-Aura // North Sport Consulting Oy 2023
Valokuvat: Hattulan kunta

Ohjelman tarkoitus ja laatimistapa

Pääosa suomalaisista kaikissa ikäryhmissä liikkuu oman terveytensä ja hyvinvointinsa kannalta liian vähän. Valtakunnallisella tasolla on arvioitu, että liian vähäisestä liikkumisesta syntyvät yhteiskunnalliset kulut ovat yli 3 miljardia euroa vuodessa. Hattulan tilanne ei kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden osalta juurikaan poikkea valtakunnallisista keskiarvoista ja myös kuntatasolle suhteutettu liikkumattomuuden hintalappu on korkea, kuten oheiset luvut osoittavat.

Tässä esiteltävän liikkumisohjelman tarkoituksena on luoda suuntaviivoja sille, kuinka Hattulassa pyritään kunnan palveluita ja toimintoja kehittämällä vastaamaan edellä kuvattuun yhteiskunnalliseen haasteeseen. Liikkumisohjelma kytkeytyy vahvasti Hattulan kuntastrategiaan, jossa yhdeksi keskeiseksi tavoitteeksi on asetettu kuntalaisten kannustaminen liikkuvaan ja terveelliseen elämäntapaan. Liikkumisohjelman onnistuminen edellyttää sujuvaa yhteistyötä kunnan sisällä sekä useiden erilaisten sidosryhmien kanssa. Tästä syystä ohjelma-asiakirjan valmistelussa on osallistettu laajasti kuntalaisia ja eri toimijatahoja. Ohjelman laatimisprosessi on esitetty alla ja työstä vastannut ohjausryhmä asiakirjan lopussa. Työssä asiantuntijatukena on toiminut North Sport Consulting asiantuntijayritys.

Ohjelmatyössä katsetta on pyritty joiltakin osin kohdistamaan 2030-luvulle saakka. Tästä syystä ohjelma-asiakirja tulee nähdä ajan ja tilannemuutosten myötä päivittyvänä työkaluna, jota hyödynnetään kunnan eri yksiköiden toimenpiteiden detaljitasonisessa vuosisuunnittelussa. Toivomme ohjelman jalkautuvan laajasti – liikunnan edistäminen on koko kunnan yhteinen asia.

Ohjelmatyön ohjausryhmä

Tilannekuvan työstäminen

Touko-elokuu 2023

- Paikallisen tietoaineiston koostaminen ja seura- sekä yhdistyskyselyn toteutus
- Nykytila-analyysin toteutus

Tulevaisuuskuvan rakentaminen

Syyskuu 2023

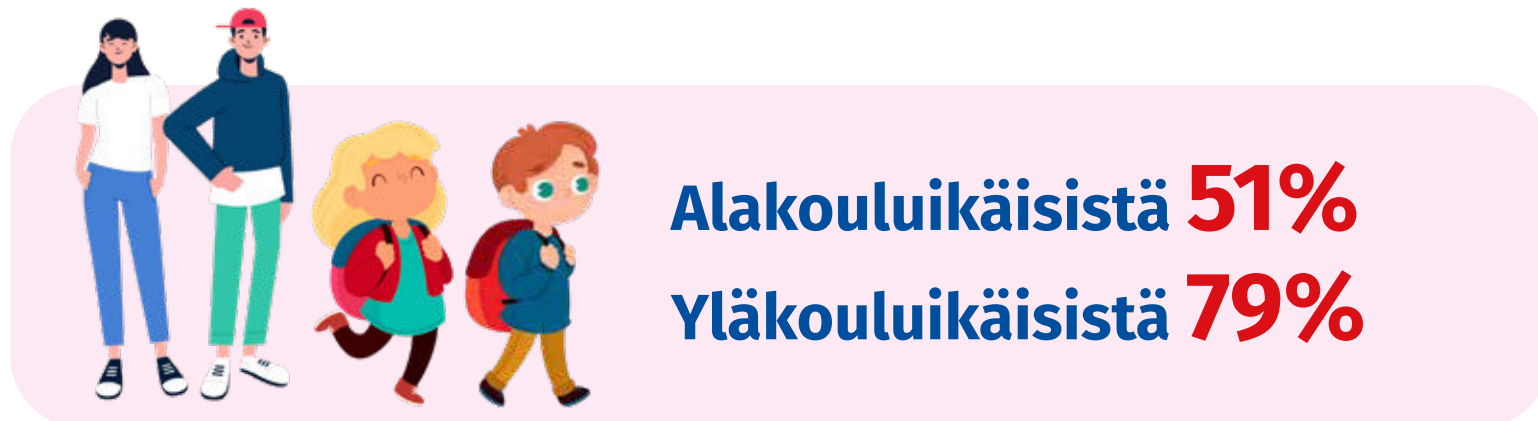
- Olosuhteisiin, palveluihin ja tukitoimintoihin liittyvien toimenpiteiden määrittelyä

Ohjelma-asiakirjan laatiminen

Loka-marraskuu 2023

- Ohjelma-asiakirjan sisällön koostaminen ja taittotyö

LIIAN VÄHÄN LIIKKUVIEN MÄÄRÄ HATTULASSA *

LIKKUMATTOMUUDEN KUSTANNUKSET HATTULASSA **

* Kouluterveyskysely (THL, 2023) sekä Aikuisväestön liikunta- ja terveystottumuskysely (NSC, 2023)
** Liikkumattomuuden ja paikallalon kustannuslaskuri (UKK instituutti, 2023)

Yhteiskunnan ja liikuntakulttuurin muutosvirtoja

Liikkumisohjelman tarkoituksena on tuottaa näkemystä ja konkreettisia tulevaisuuden suunta-
viivoja Hattulan kunnan liikuntapalveluille ja kunnan muulle liikkumisen edistämistyölle. Osana
ohjelmatyötä on siten pyritty tunnistamaan myös keskeisiä yleisiä yhteiskunnallisia ja liikunta-
kulttuurin muutosvirtoja, jotka tuovat sekä tulevaisuuden haasteita että mahdollisuuksia paikallis-
tason kehittämistyölle.

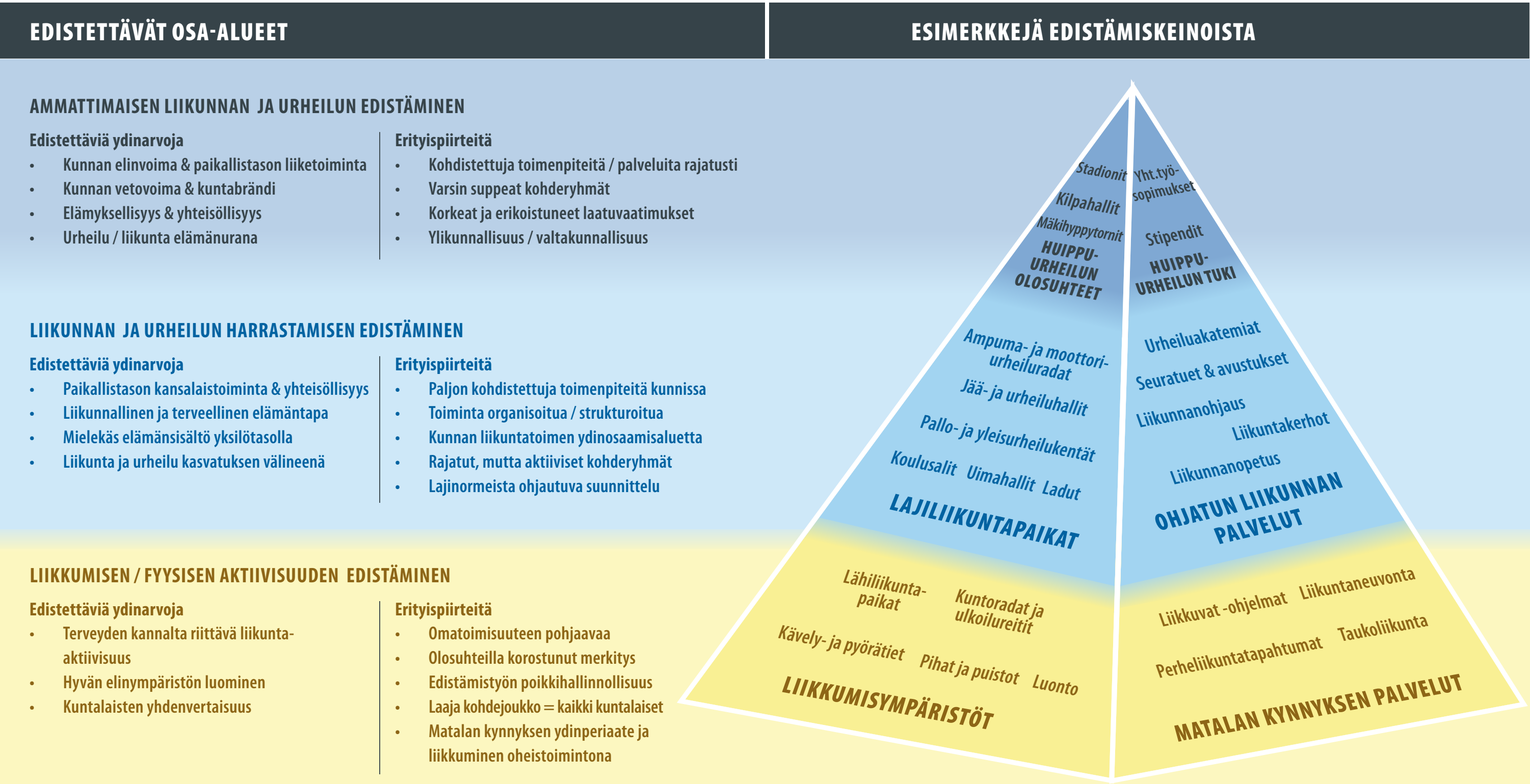
Alla olevaan kuvaan on koottu North Sport Consulting oy:n toimesta tällaisia tekijöitä. Kyseistä
kuvaan on hyödynnetty ohjelman laatimisprosessin eri vaiheissa keskustelun herättäjänä ja yleise-
nä tausta-aineistona. Kuvassa punaisella merkityt kehityskulut ovat sellaisia, jotka on prosessissa
arvioitu ohjausryhmän toimesta erityisen relevanteiksi Hattulan ohjelmatyön näkökulmasta.

Ohjelmassa käytetty liikkumisen edistämistyön tarkastelukehikko

Kuntien liikuntapalveluiden kokonaisuutta on tarkasteltu ohjelmatyössä alla olevan North Sport Consulting oy:n tuottamaa jäsentelyä hyödyntäen. Ohjelmatyössä on fokus ollut ”Liikkumisen ja fyysisen aktiivisuuden edistämisen” sekä ”Liikunnan ja urheilun harrastamisen edistämisen” osa-alueissa.

Alla olevassa kuviossa näkyvien ”olosuhteiden” (pyramidin vasen kylki) sekä ”palveluiden” (pyramidin oikea kylki) lisäksi ohjelmatyössä on kunnan liikkumisen ja liikunnan edistämiskeinoina tunnistettu ohjelmassa erityyppiset kunnan ”tukitoiminnot”, kuten poikkihallinnollinen ja sidosryhmäyhteistyö, viestintä, kuntalaisosallistaminen yms.

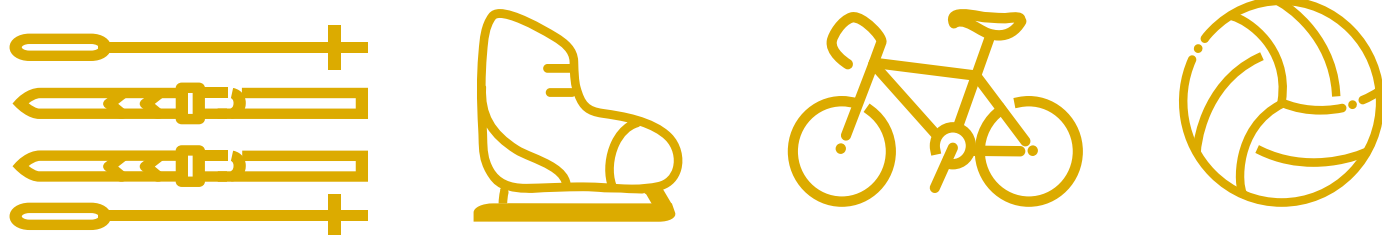
Nykytilanteen tarkastelua

Hattula on vuoden
2019 pyöräilykunta!

Nykytilanteen tarkastelua lukujen valossa

Kunnan ulkoliikuntaolosuhteita	Määrä
Kävely- ja pyörätiet / kylätiet	31 km / 5 km
Kuntoradat / ladut	10 km / n. 100 km
Isot pallokentät: hiekka / tekonurmi / nurmi	1 kpl / 2 kpl / 2 kpl
Yleisurheilukentät / urheilupuistot	1 kpl / 2 kpl
Luistelualueet / kaukalot	9 kpl / 4 kpl
Lähiliikuntapaikat / monitoimiareenat / kuntoportaat	9 kpl / 3 kpl / 3 kpl
Tenniskentät / beach volley kentät / ulkosäbäkaukalot	2 kpl / 4 kpl / 2 kpl
Uimarannat / talviuintipaikat	5 kpl / 1 kpl
Frisbeegolfradat / MultiGolf-ominaisuus	5 kpl / 3 kpl
Leikkipuistot	16 kpl
Hämeen Ilvesreitti Hattula / talvipyöräilyreitti / ulkoilureitti	17,5 km / 6,5 km / n. 11 km
Tulistelupaikat	10 kpl
Skeittipuisto / BMX-rata	1 kpl / 1 kpl
Ulkoilureittikartat / kiintorastikartat /muut suunn. kartat	1 kpl / 4 kpl / n. 15 kpl
Kunnan sisäliikuntaolosuhteita	Määrä
Liikuntasalit / perheliikuntasalit	5 kpl / 3 kpl
Liikuntahallit	1 kpl
Kuntosalit / seniorien kuntoilutilat	2 kpl / 2 kpl
Halliosakkeet (HML): jäähalli / tennishalli / palloiluhalli	1 kpl / 1 kpl / 1 kpl

Yritysten, seurojen ja muiden tahojen olosuhteita	Määrä
Kuntosalit / liikuntasalit / nyrkkeilysali	6 kpl / 2 kpl / 1 kpl
Golfkentät / golfin talviharjoittelupaikat	2 kpl / 2 kpl
Ratsastustallit	8 kpl
Ampumaradat	4 kpl
Tulistelupaikat	4 kpl

Liikuntapalveluiden tunnuslukuja	Määrä
Kunnan ja kansalaisopiston liikuntaryhmiin osallistuvia	Yli 300 hlöä
Liikuntaneuvonnan asiakkaita (12 kk prosessi)	60 hlö
Liikuntaneuvonnan asiakaskontaktit	n. 1 000 kpl
Liikuntapalveluiden tapahtumiin ja kampanjoihin osallistuvia	Yli 1500 hlöä
Seniorikuntosalien käyttäjiä	n. 250 hlöä
Senioriuiamakorttien määrä	339 kpl (10 kortti)
Avustettuja urheiluseuroja (perusavustus) / kokonaisavustusmäärä	5 kpl / 32 000€
Aktiivisuusrahalla tuettuja liikuntahankkeita	3 kpl
Liikuntasalivuoroja kunnan tiloissa seuroilla ja muilla toimijoilla	4210 h
Kenttävuoroja kunnan kentillä seuroilla ja muilla toimijoilla	878 h

Nostoja osallistamiskyselyiden tuloksista*

Hattulan aikuisvastaajista 57% erittäin tyytyväisiä oman kunnan luonto- liikuntamahdollisuuksiin. Muissa kunnissa erittäin tyytyväisten osuus on keskimäärin 37%.

Hattulan aikuisvastaajista 50% erittäin tyytyväisiä oman kunnan hiihtolatuihin. Muissa kunnissa erittäin tyytyväisten osuus on keskimäärin 24%.

Hattulan aikuisvastaajista 75% antoi Hattulan liikuntapalveluille hyvän tai kiitettävän arvosanan Hattulan liikuntapalveluille kokonaisuudessaan. Muissa kunnissa vastaan arvosanan antoi keskimäärin 66%.

Hattulan liikuntaseuroista ja yhdistyksistä 80% antoi Hattulan liikuntapalveluille hyvän tai kiitettävän arvosanan seura- ja yhdistystoiminnan edistämisen näkökulmasta.

Asukaskyselyn perusteella Hattulan aikuisväestöstä 59% liikkuu liikuntasuosituksia vähemmän.

Hattulan aikuisväestöstä 18% tyytyväisiä oman kunnan uimahallitilanteeseen. Muissa kunnissa tyytyväisten osuus keskimäärin 66%.

Hattulan liikuntaseuroista ja yhdistyksistä 43% tyytymättömiä kunnan liikuntaolosuhteisiin kilpailutoiminnan ja tapahtumien järjestämisen näkökulmasta.

Hattulan liikuntaseuroista ja yhdistyksistä 90% pitää melko tai erittäin suuren tulevaisuuden haasteena vapaaehtoisten määrän vähenemistä seuratoiminnasta.

* Aikuisväestön liikunta- ja terveystottumuskysely, maalis-huhtikuu 2023 (Kyselyssä mukana 15 kuntaa, Hattulan vastaajamäärä =343) sekä Seura- ja yhdistyskysely, elokuu 2023 (n=12)

Kokonaisanalyysi nykytilanteesta

	Liikkumisen olosuhteet	Liikkumisen palvelut	Tukitoiminnot
 Vahvuudet / Mahdollisuudet	- Kokonaisuudessaan erittäin monipuolinen olosuhdetarjonta kuntakokoko huomiodien. - Erityisvahvuuksina liikuntapaikkojen osalta laadukas lähi-liikuntapaikkaverkosto (mm. koulupihat & frisbeegolfradat) sekä latuverkosto (100 km). - Kunnassa panostettu myös paljon kevyen liikenteen väyliin (pyöräilykunta 2019). - Luonto-olosuhteidenkin näkökulmasta paljon hyvää tarjontaa (mm. ulkoilureitit, luontoalueet ja uimarannat). - Omien olosuhteiden lisäksi tarjontaa vahvistavat Parolan varuskunnan liikuntapaikat sekä hyvin saavutettava Hämeenlinnan liikuntapaikkatarjonta. - Yksityisen tarjonnan osalta seudulla erinomainen golfkenttäverkosto.	- Senioreille suunnattu ohjatun liikunnan palvelutarjonta laaja ja monipuolinen. Myös liikuntaneuvonta saatu hyvin liikkeelle kohderyhmässä 50+. - Kunnassa toteutetaan aktiivisesti ja innovatiivisesti erilaisia liikuntatapahtumia / tempauksia. - Seuroille ja yhdistyksille suunnattu avustusjärjestelmä juuri uudistettu ja avustusmäärien osalta korkealla tasolla kuntakokoon suhteutettuna. - Lapsille tarjolla kattavasti liikuntakerhotoimintaa (Harrastamisen Suomen malli -toimintaa). - Perheliikuntaan tehty merkittäviä panostuksia hanke-rahoituksen kautta. - Varhaiskasvatukseen saatu jalkautetuksi hyviä toiminta-malleja pienten lasten liikkumisen näkökulmasta.	- Kunnassa vahva yhdessä tekemisen kulttuuri kunnan sekä paikallisten seurojen, yhdistysten ja yritysten välillä. - Liikuntapalveluihin liittyvä viestintä aktiivista ja toimivaa. Viestintätyössä huomioitu hyvin myös kuntabrändin raken-tamisen näkökulma. - Liikuntapalvelut ollut aktiivinen kuntalaisten kuntalaisten osallistamisessa. - Liikuntapalveluiden kehittämisessä hyödynnetty rohkeasti kokeilukulttuurista työtettä (mm. multi-golf-kehitystyö).
 Heikkoudet / Uhat	- Isojen sisäliikuntatilojen tarjonta ei vastaa paikallisia tarpeita - tarve vähintään yhdelle uudelle isolle salille. - Parolan Pallokenttä heikossa kunnossa. - Yleisurheilun harjoitteluolosuhteet heikot. - Oman uimahallin puuttuminen vaikeuttaa koulujen uima-opetusta ja ikääntyvien uinnin / vesiliikunnan harrastamista. - Heikkenevät talvet ja tekojään puute tekevät talviliikunta-osuhteiden tuottamisen vaikeaksi. - Liikuntapaikkaverkoston kunnossapidon resurssit niukat. Kunnossapito osin vapaaehtoistoimijoiden varassa, mikä on merkittävä riski tulevaisuudessa. vapaaehtoistyön yleisesti hiipuesssa.	- Lapsille ja nuorille tarjottavassa kerhotoiminnassa sisällöllisen monipuolistamisen tarvetta. - Erityisesti nuorten osalta puuttuu toimivia matalan kynnyksen liikuntapalveluita (nuoria innostavaa kerhotoimintaa, höntsävuoroja tms). - Uimaopetuksen toteuttaminen haastavaa ilman omaa uimahallia. - Liikkuva koulu toimintamalli ei jättänyt riittävästi pysyviä toimintamalleja koulujen arkeen lasten koulu-päiväisen liikkumisen edistämisen näkökulmasta. - Yleisenä haasteena liikuntaharrastamisen kallistumi-nen niin seuratoiminnassa kuin yleisemminkin. - Liikuntaseuratoiminnassa merkittävä tulevaisuushaaste vapaaehtoisten saaminen mukaan toimintaan.	- Kokonaisvaltaisempi ja pidempijänteinen strateginen ote puuttunut kunnan liikuntapalveluiden kehittämisestä. - Kunnan liikuntapalveluissa varsin paljon paikalliseen tal-koohenkeen pohjaavia toimintamalleja – miten käy tule-vaaisuudessa talkoohengen yleisesti hiipuesssa. - Kunnassa tehty paljon liikuntapalveluiden kehittämistyö-tä hankerahoituksilla – haasteena näissä pysyvien toimin-tamallien aikaan saaminen. - Liikuntapalveluihin liittyen lähivuosina tulossa useampia eläköitymisiä, mihin hyvä varautua ennalta.

* Tiivistelmä ohjausryhmän tekemästä SWOT-analyysistä.

Liikkumis- ohjelman toimenpiteet 2024–2034

Liikkumisohjelman päätavoitteet

KUNTASTRATEGIA

Kuntastrategian toimenpiteitä, joita erityisesti pyritään tukemaan liikkumisohjelman kautta:

- Kuntalaisten kannustaminen liikkuvaan ja terveelliseen elämäntapaan
- Monipuolisten harrastusmahdollisuuksien ja tapahtumien edistäminen kunnassa
- Kuntalaisten hyvinvoinnin tilan säännöllinen seuraaminen ja seurantapalautteeseen reagointi
- Kylien elinvoiman vahvistaminen yhdessä kylien kanssa
- Yhteistyön kehittäminen kunnalle tärkeiden sidosryhmien kanssa
- Kunnasta avoimesti ja positiivisesti viestiminen
- Kuntalaisten kannustaminen toimimaan luonnon kestäkyvyn kannalta vastuullisesti

LIKKUMISOHJELMA

Liikkumisen olosuhteet

- Kouluverkon kehittämisessä uusien koulujen yhteyteen kenttä ja sali
- Asuinalueille leikkipuisto ja lähiliikunta-paikka heti muun infran mukana
- Parolan yhteiskoulun liikuntapuisto, tekojää ja liikuntahalli

Liikkumisen palvelut

- Vähän liikkuvien tavoittaminen laajentamalla liikuntaneuvontapalvelua uusille kohderyhmille
- Lasten ja nuorten liikunnallisen kasvun edistäminen varhaiskasvatuksessa, koulussa ja vapaa-ajalla
- Työikäisten ja senioriliikunnan kattavat liikuntatarjottimet

Liikkumisen tukitoiminnot

- Yhteistyö kunnan sisällä sekä ylikunnallisesti liikunnan kokonaisvaltaisessa edistämisessä
- Liikuntaviestinnän tavoittavuuden lisääminen tekemällä yhteistyötä sidosryhmien kanssa
- Riittävien henkilöstö- ja osaamisresurssien varmistaminen

OLOSUHTEET / päätoimenpiteet

Toimenpidekokonaisuudet	Päätoimenpiteitä
Omatoimisen liikkumisen olosuhteiden kehittäminen ja ylläpito Kaikenikäisten kuntalaisten omatoimisen liikkumisen kannalta tärkeimpiä liikuntaolosuhteita ovat erityyppiset liikkumisreitit, kuten kävely- ja pyörätiet. Myös erilaisilla lähiliikuntapaikoilla ja luontoon liittyvillä liikuntamahdollisuuksilla on merkittävä rooli. Lisäksi aikuisväestölle tärkeitä omatoimisen liikunnan harrastamisen paikkoja ovat kuntoratojen ja -salien sekä uimahallien kaltaiset kuntoliikuntapaikat.	• Keveyen liikenteen väylien kehittäminen – Hyödynnetään v. 2023 valmistunutta kunnan ”Kävelyn ja pyöräilyn kehittämissuunnitelmaa”. Toimenpiteinä mm. uusien väylien rakentaminen (esim. Lepaa) sekä olemassa olevien väylien kunnostamishankkeet, mm. pintojen uusimiset huonokuntoisilla väylillä sekä risteyskohtien turvallisuuden parantamishankkeet kuntakeskuksessa. • Liikunta- ja ulkoilureitistöjen kunnostaminen ja ylläpito – Latuverkoston osalta kärkitoimenpiteinä latukoneen ja lumitykin hankkiminen, jotta varmistetaan latujen laadukas ylläpito myös tulevaisuudessa. Ulkoilureitistön osalta kehittämispanostuksia erityisesti opasteiden ja reitistöjen kävijälaskureiden kehittämiseen sekä maakunnallisen Ilvesreitlin viimeistelyyn. Kunnostamistoimenpiteet tarpeisiin perustuen. • Parolan yhteiskoulun liikuntapuisto – Parolan keskustentän perusparantaminen lähiliikuntapaikkanäkökulmasta sisältäen tekojääalueen toteuttamisen alueelle. • Asuinalueiden lähiliikuntapaikat – Koulupihoja ja muita lähiliikuntapaikkoja kehitetään uusien kouluhankkeiden yhteydessä sekä vuosittaisilla kunnostusmäärärahoilla. Asuinalueiden lähiliikuntapaikkojen toteuttaminen muun infran mukana (esim. Kotirinteen lähiliikuntapaikka v. 2024 investointiohjelmassa). Ulkokuntosalien toteuttaminen asuinalueille. • Vesistöjen luontoliikuntamahdollisuuksien kehittäminen – Vahvistetaan hyviä luontoliikuntamahdollisuuksia. Erityishuomio järvien liikuntamahdollisuuksiin, esim. Vanajan veneily- ja melontamahdollisuuksien parantaminen laitureita ja rantautumispaikkoja kehittämällä. • Selvityshanke uintimahdollisuuksien parantamiseksi – Käynnistetään selvityshanke uimaopetusta ja senioriliikuntaa palvelevan pienen uima-altaan toteuttamismahdollisuuksista kuntaan. Tarve uintimahdollisuuksille on kasvanut huomioiden koululaisten uima-aidon yleinen heikentyminen ja ikääntyneiden määrän lisääntyminen.
Organisoidun liikunnan olosuhteiden kehittäminen ja ylläpito Liikuntaseurat ja muut liikunnan harrastamista edistävät yhdistykset ovat tärkeitä toimijoita kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden ylläpitämisessä. Lisäksi tärkeää organisoitua liikuntaa kunnissa ovat koulujen liikunnanopetus sekä kunnan liikuntapalveluiden ohjaustoiminta. Kyseinen liikuntatoiminta nojaa vahvasti kunnan tarjoamiin olosuhteisiin. Tärkeimpiä olosuhteita tässä kontekstissa ovat kunnan liikuntasalit- ja hallit sekä kenttäverkosto.	• Uuden liikuntahallin toteuttaminen – Toteutetaan uusi yli 1000 m2 liikuntasali / -halli kuntakeskukseen koulujen liikunnanopetuksen sekä paikallisen seuratoiminnan tarpeisiin. Kunnan kouluverkoston uudistumisen myötä kunnasta on katoamassa merkittävä määrä sisäliikunnan tilakapasiteettia, minkä osittaiseen korvaamiseen tarvitaan iso ja monikäyttöinen sisäliikuntatila. Sopiva sijoituspaikka on löydettävissä mahdollisesti esim. Kampushankkeen II -vaiheen suunnittelun yhteydessä. • Liikuntasalien ja kenttien toteuttaminen uusien koulujen yhteyteen – Tehdään riittävät liikuntasalit uusien kouluhankkeiden yhteydessä (Pekola, Nihattula ja Lepaa) palvelemaan koululiikunnan ja paikallisen liikuntatoiminnan tarpeita. Uusiin koulukohteisiin tehtävä lisäksi paikalliset tarpeet huomioivat ulkoliikuntatilat, kuten tarvittavat pallokenttäalueet. • Parolan Pallokentän perusparannus – Toteutetaan Parolan Pallokentän perusparannus, jossa uusitaan kenttäpinnoitteet sekä kunnostetaan kentän katsomo. Hanke sisältyy esityksenä vuoden 2024 investointiohjelmaan. • Vetovoimaisten erikoisliikuntapaikkojen kehittäminen – Kehitetään yhdessä lajitoimijoiden kanssa alueelle vetovoimaisia erikoisliikuntapaikkoja – mm. Parolannummen ampumahiihtoalueen parannus sekä seudullisessa yhteistyössä alueellisten moottoriurheilupaikkojen kehittäminen.

PALVELUT / päätoimenpiteet

Toimenpidekokonaisuudet	Päätoimenpiteitä
Lapsille ja nuorille suunnatut toimenpiteet Lasten ja nuorten liikkumisen edistämisessä on palveluiden kannalta keskeistä keskittyä lasten ja nuorten päivittäisiin toimintaympäristöihin (varhaiskasvatus, koulu) sekä lisäksi edistää liikkumista, mikä tapahtuu oman perheen sekä seuratoiminnan kautta.	• Ohjatun ja omatoimisen perheliikunnan edistäminen – Painopisteinä mm. perheille suunnatun ohjatun toiminnan lisääminen yhdessä seurojen kanssa sekä omatoimisen perheliikunnan toimintamallien luominen (esim. perheliikuntasalit). • Metsäeskaritoiminnan laajentaminen ja varhaiskasvatuksen uimakoulutoiminta – Laajennetaan pienten lasten liikunta-aktiivisuuden kannalta erittäin hyvin toimivaa Metsäeskaritoimintaa sekä kehitetään varhaiskasvatuksen yhteydessä tapahtuvaa uimakoulutoimintaa. • Lasten ja nuorten liikuntakerhotoiminta – Vahvistetaan ja kehitetään edelleen lasten ja nuorten liikunnallista kerhotoimintaa osana valtakunnallista Harrastamisen Suomen malli -hankekokonaisuutta. • Lasten ja nuorten liikuntaseuraharrastamisen edellytykset – Edistetään lasten ja nuorten liikunnan harrastamista seuroissa pitämällä kunnan seuratoiminnan avustukset hyvällä tasolla sekä kehittämällä yhdessä seurojen kanssa toimintamalleja, joilla edistetään vapaaehtoistoimintaa seuroissa. • Nuorten omaehtoisen harrastamisen edistäminen – Lisätään nuorten tietoisuutta aktiivisuusrahan tuomista mahdollisuuksista toteuttaa ja lisätä omaehtoista harrastustoimintaa. • Lasten ja nuorten liikuntaneuvonta – Kehitetään liikuntaneuvonnan toimintamallia lasten ja nuorten osalta. • Heikossa asemassa olevien liikunnan edistäminen – Huomioidaan taloudellisesti heikossa asemassa olevien lapsiperheiden harrastusmahdollisuuksien turvaaminen (esim. harrastepassi-toimintamalli) sekä vahvistetaan nykyisiä lasten ja nuorten soveltavan liikunnan toimintamalleja (mm. Moto-kerho).
Työikäisille ja ikääntyneille suunnatut toimenpiteet Aikuisväestön liikkumisen edistämistyössä keskeisimmät kunnan palvelut ovat eri tyyppisten matalan kynnyksen liikuntaryhmien tuottaminen, liikuntaneuvonta sekä erilaisten innostavien liikuntatapahtumien toteuttaminen. Lisäksi kunta voi työnantajana toimia paikallisena esimerkkinä henkilöstöliikunnan näkökulmasta.	• Työikäisten ohjatun liikuntatarjonnan kehittäminen – Kehitetään kunnan ohjatun liikunnan tarjotinta yhteistyössä Vanajanveden opiston kanssa. Painopisteinä mm. tanssillinen liikunta ja kuntoliikunta. • Senioriliikuntatarjottimen ylläpitäminen – Ylläpidetään kattavaa senioriliikuntatarjotinta ja varmistetaan riittävät resurssit. • Soveltavan liikunnan toimintamallien selkeyttäminen – Selvitetään ja luodaan käytännöt soveltavan liikunnan toimintamalleiksi huomioiden mahdollisuudet seudulliseen yhteistyöhön. • Aikuisväestön liikuntaneuvonta – Toteutetaan ja edelleen kehitetään aikuisväestölle suunnattua liikuntaneuvontaa, mikä saatu hyvin liikkeelle erityisesti yli 50-vuotiaiden kohderyhmässä. • Liikuntatapahtumat – Jatketaan aktiivista ja innovatiivista liikuntatapahtumien ja -tempausten toteuttamistoimintaa kunnassa • Henkilöstöliikunnan toimintamallien kehittäminen – Vahvistetaan kunnan henkilöstöliikuntaa esim. panostaen kunnan tilojen käyttömahdollisuuksien kehittämiseen osana henkilöstöliikuntaa.

TUKITOIMINNOT / päätoimenpiteet

Toimenpidekokonaisuudet	Päätoimenpiteitä
Yhteistyön ja osallisuuden vahvistaminen Liikkumisen edistämistyö on koko kunnan eri toimijoiden yhteinen asiaa. Keskeistä on aktiivisen osallistamisen ja kohtaamisen kautta varmistaa, että yhdessä tekeminen on suunnitelmallista, sujuvaa ja koordinoitua.	• Kunnan poikkihallinnollisen yhteistyön vahvistaminen –Vahvistetaan yhteistyötä liikkumisen edistämistyössä edelleen esim. luomalla syntyneen liikkumisohjelman seurantaan toimintamalliksi poikkihallinnollinen seurantaryhmä tms. • Yhteistyö liikunnan paikallistoimijoiden kanssa – Jatketaan kunnan liikuntapalveluissa aktiivista liikkumiseen kytkeytyvien paikallistoimijoiden kohtaamista ja kehitetään kohtaamisten toimintamalleja esim. huomioiden entistä paremmin paikalliset liikunta-alan yrittäjät. • Yhteistyö kylien kanssa liikuntamahdollisuuksien edistämiseksi – Lisätään tietoisuutta esim. aktiivisuusrahan mahdollisuuksista kylien liikuntamahdollisuuksien kehittämiseksi ja jatketaan yhteistyötä ”Kumppanuuden Hattula” -hengessä. • Kuntalaisten aktiivinen osallistaminen – Jatketaan aktiivista kuntalaisten osallistamista esim. säännöllisillä palvelutyytyväisyyden kartoittamisilla sekä eri liikuntahankkeiden suunnitteluprosesseihin osallistamisilla. • Ylikunnallisen yhteistyön edistäminen –Edistetään ylikunnallista yhteistyötä liikunnan edistämisessä lähikuntien kanssa esim. jatkamalla säännöllisiä viranhaltijakohtaamisia. Määritellään ylikunnallisen yhteistyön muodot ja tavat.
Henkilö- ja osaamisresurssien varmistaminen Liikkumisohjelman toimenpiteiden toteuttaminen edellyttää riittäviä henkilöresursseja sekä riittävän osaamisen ylläpitämistä kunnan henkilöstössä.	• Henkilöresurssien kehittäminen linjassa toimintojen kehittämisen kanssa – Kehitetään liikuntapalveluihin kytkeytyviä henkilöresursseja palveluiden ja toimintojen kehittämiseen kytkeytyen. • Resurssitarpeiden huomioiminen – Näköpiirissä esim. lasten ja nuorten liikuntapalveluiden vapaa-aikaohjaajan lisäresurssitarvetta sekä resurssitarpeita liikuntapaikkojen kunnossapidossa. • Kunnan henkilöstön kouluttaminen liikkumisen edistämisestä – Toteutetaan aktiivisesti kunnan henkilöstön kouluttamista kuntalaisten liikkumisen edistämisessä. Keinoina esim. liikuntasisällöt varhaiskasvatuksen ja opetuksen Veso-päiviin sekä liikuntapalveluiden ydinhenkilöstön aktiivinen osallistuminen koulutuksiin ja vertaisverkostoihin.
Liikuntaviestinnän kehittäminen Ulkoisella viestinnällä ja tiedottamisella on tärkeä rooli liikkumisen edistämistyössä. Tiedolla voidaan tuottaa sytykkeitä liikunta-aktiivisuuden lisäämiselle sekä tukea liikkeen ylläpitämistä. Laadukas liikuntaviestintä tuottaa mahdollisuuksia myös kunta-brändin kehittämiseen / vahvistamiseen.	• Viestinnällinen yhteistyö seurojen kanssa – Vahvistetaan yhteistyötä paikallisten seurojen ja muiden liikuntatoimijoiden kanssa esim. lisäämällä ajankohtaistiedottamisen mahdollisuuksia kunnan viestintäkanaviin (verkkosivut, keskustan infotaulut yms.) • Uudet sisällöt ja toimintamallit – Kehitetään liikuntaviestintään uusia sisältöjä ja toimintamalleja. Nostetaan esille erityisesti luontoliikuntaa sekä kunnan eri toimialojen tekemää liikunnan edistämistyötä. Tehdään esim. laaja kunnan sisäinen viestintäkampanja liittyen kunnan liikkumisohjelmaan ja luodaan uusille kuntalaisille liikuntapalveluiden tietopaketti. • Liikunnan brändityö – Hyödynnetään aktiivisesti sekä edelleen kehitetään kunnan liikuntapalveluiden brändityössä syntyneitä viestinnällisiä kärkiä sekä visuaalisia elementtejä.
Maksu- ja avainhallintajärjestelmien kehittäminen	• Kehitetään liikuntatilojen ja -ryhmien maksutapoja vastaamaan nykyajan tarpeita. Kehitetään tilavarausjärjestelmän ja avainhallintajärjestelmän integraatiota.

Ohjausryhmän kokoonpano

Jari Salmela

liikuntapäällikkö / Sivistys- ja hyvinvointitoimiala

Mareena Laine

hyvinvointikoordinaattori / Sivistys ja hyvinvointitoimiala

Jukka-Pekka Saikkonen

infrapalvelupäällikkö / Elinvoimatoimiala

Tuomas Nieminen

sivistys- ja hyvinvointilautakunta ja Parolan lukio

Ville Viitanen

elinvoimalautakunta

Esko Laitila

liikunnan lehtori / Parolan yhteiskoulu

Anne Riihilahti

Parolan Visa ry

Aki Töyrylä

Pekolan Isku ry

Mika Hakala

liikuntaupseeri / Parolan Panssariprikaati

Kuntien liikuntapalveluiden lainsäädännöllinen kehikko*

LIIKUNTALAKI (10.4.2015/390)

Liikuntalaki antaa kunnille toimintavelvoitteen - yleisten edellytysten luominen liikunnalle paikallistasolla on kuntien tehtävä. Liikuntalain kokonaisuudistus v. 2015 toi mukanaan myös yhteistyövelvoitteen: kunnan lakisääteisten tehtävien toteuttaminen tulee tapahtua eri toimialojen yhteistyönä. Liikuntalain arvopohjassa on keskeistä yhteiskunnan hyvinvointipolitiikan tukeminen liikunnan avulla. Tavoitteena on selkeästi liikuntaharrastuksen laajentaminen myös uusiin ja liikunnallisesti passiivisiin väestöryhmiin.

KUNTALAKI (10.4.2015/410)

Kuntalain mukaan *"Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkaalleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla."*

Liikunta on selkeästi yhteydessä ihmisten työkykyyn, terveyteen ja sitä kautta myös koko yhteiskunnan hyvinvointiin. Liikunta on siten hyvinvointipolitiikan väline ja sillä on merkittävä rooli kuntalaisten työkyvyn ja terveyden ylläpidossa.

Kunnilla on lakisääteinen velvoite luoda ja ylläpitää kuntalaisten hyvinvointia edistävän liikunnan edellytyksiä ja olosuhteita

LAKI SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON JÄRJESTÄMISESTÄ (612/2021)

"Kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain.

-- Kunnan on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan."

Fyysisen aktiivisuuden seuranta kuuluu osaksi kunnan tehtävää hyvinvoinnin tilan seuraamisessa sekä sen edellytysten edistämisessä. Kunta työskentelee yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.

LIIKUNTATOIMINNAN RAHOITUKSEEN JA YHDENVERTAISUUTEEN VAIKUTTAVIA SÄÄDÖKSIÄ JA SÄÄNTELYÄ

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009) | Valtioneuvoston asetus liikunnan edistämisestä (55/2015)
Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) | Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986)
Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012)
Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987) | Kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011)
Kuntakohtainen hallintosääntö

PERUSTUSLAKI / SIVISTYKSELLISET OIKEUDET (11.6.1999/731)

"...Julkisen vallan on turvattava jokaiselle yhtäläinen.. mahdollisuus kehittää itseään varallisuuden sitä estämättä."

* Muokattu lähteestä: Kuntaliitto / Liikunnan asema lainsäädännössä

Liikuntapalveluiden yhteystiedot

 hattula.fi/palvelut/liikunta

 [Hattulan kunta](#)

 [visithattula](#)

 [Hattulan kunta](#)

 Golf-lajit

<https://www.lepaagolf.fi/>

<https://www.instagram.com/hattulagolf/>

www.multigolf.fi

frisbeegolfradat.fi/radat/Hattula/

 Hiihtokunta Hattulassa on erinomainen latuverkosto!

Hattulan hiihtoladut Facebookissa:

<https://www.facebook.com/groups/269967240340054>

LIIKUNTA
hattula.fi
Whole in One – Kaikkea yhdessä!

NORTH **SPORT**
CONSULTING